

Általában specifikusnak mondható a székelyek történelme. Nemzet, amely a szociális ranglétra legfelső fokán volt, majd a legalsó fokára került. Hosszú évek során a székelyek összeolvadtak más népcsoportokkal. Vándoroltak erre meg arra, keresték saját otthonukat. Egy része összetartott, megőrizték a kapcsolatot egymás közt. Az utóbbi időben nagy hangsúlyt fordítanak a székely hagyomány megőrzésére és ápolására. Végül Tamási Aron egyik gondolatát idézném:

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.”

Felhasznált irodalom:

Makkai László - Mócsy András: Erdély története I. A kezdetektől 1606-ig.

(Akadémia Kiadó, Budapest, 1986.)

Makkai László - Szász Zoltán: Erdély története II. 1606-tól 1830-ig.

(Akadémia Kiadó, Budapest, 1986.)

Szabó Péter: Az erdélyi fejedelemség (Kulturtrade Kiadó, Budapest, 1997.)

Katona Tamás: Székelyföld. Válogatás Orbán Balázs (1830-1890) műveiből

(Európa Kiadó, Budapest, 1985.)

Nagy Sívó Zoltán: Bukovina, mit vétettem? (Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1999.)

Bobojcsov Valéria

Waldorf-óvodák, Waldorf-iskolák

Előszó

Az első Waldorf-iskolát Rudolf Steiner szervezte meg 1919-ben a stuttgarti Waldorf-Astoria cigarettagyár igazgatójának felkérésére – gyári munkások gyermekei számára. Az alapítók már a megszervezéskor azt hangsúlyozták, hogy olyan iskolát akarnak létrehozni, amely az ember, a gyerek ismeretéből és mindenkori szükségleteiből indul ki. Ezen szükségleteket egyrészt a gyerekek szomatikus és pszichés alkata, életkora, individuális életútjuk fordulatai, másrészt a történelmi korszak és a társadalmi helyzet sajátosan determinálják. Az alapítók fontosnak tartották, hogy antropológiai, orvosi és

pszichológiai tudással rendelkező egyéneket foglalkoztassanak. Az orvos kezdetől fogva tagja volt a tanári kollégiumnak. Az alapítók úgy gondolták, hogy tudnivalókra szükség van ugyan, de csak a képességek kifejlesztéséhez. A verbális értelemben vett intellektuális tudás helyett a készségekké feldolgozott tudás iskoláját akarták létrehozni.

Waldorf-óvodák, Waldorf-iskolák

A Waldorf-pedagógia elfogulatlanságra, szabadságra és kételkedésre szólít fel a gondolkodásban.

A két világháború között két Waldorf-iskola létesült Németországban, s ezzel párhuzamosan kifejlődtek a hasonló alapelvek alapján működő gyógy-pedagógiai intézetek is. A Waldorf-iskolák nem magániskolák, hanem „szabad vállalkozók iskolái”. Az iskolának nincs tulajdonosa, az iskolát a tantesület egyenjogú tagjai és a szülők működtetik és tartják fenn. Ma már az állam jelentősen támogatja ezeket az iskolákat. Az iskolaforma elterjedt az északi államokban, a Benelux országokban, Svájcban, Ausztriában, Angliában, Amerikában, Ausztráliában, Új-Zélandon, Kanadában és kisebb mértékben Franciaországban, Spanyolországban, Olaszországban is. Hitler az iskolahálózat működését betiltotta. Nyugat-Németországban 1945 után egy Waldorf-iskola volt. Számuk az 50-es években 25 körülire nőtt. A 60-as évek közepén még mindig 20 és 30 között mozog a Waldorf-iskolák száma. A 70-es évek közepére már 40 fölé emelkedett. 1975-ben új tantervek születtek, és a reform megvalósult. Tíz év alatt (1985-ig) a Waldorf-iskolák száma megduplázódott. 1987 őszén a Német Szövetségi Köztársaságban 108 iskola működött.

A Waldorf-iskola szerveződése

Általában néhány szülő alapít kisebb egyesületet, melyben a Waldorf-pedagógia alapelveinek megismerését tűzi ki célul. Ehhez kapcsoltnan elkezdik egy Waldorf-óvoda szervezését. Igényüket bejelentik az illetékes kerületi, városi művelődési hatóságnak. A német alkotmány 7. paragrafusa biztosítja a szabad iskolaalapítás jogát. Az államnak kötelessége a szabadon alapított iskolák támogatása. A helyi hatóságok általában telekkel, alapépülettel vagy építési költségrészzel járulnak hozzá az iskolaalapításhoz. A további működtetés költségeiből az állam az összkidadások mintegy 85 %-át – ennyit tesz ki az iskolában dolgozók személyi bére – köteles fedezni. A szülők által fizetett tandíj fedezi a felmerülő költségek maradék részét. A gyerek felvétele nem függ a szülők anyagi lehetőségétől. Miután a kerület, a város vagy a

község megadta a maga hozzájárulását, megnyílik a Waldorf-iskola. Az állam kötelezi a Waldorf-óvodákat arra, hogy egy csoportba 25 gyereket vegyenek fel. A pedagógusok a 18-20 fős maximális csoportot tartanak elfogadhatónak. Az újonnan alakult óvodák gyakran egyetlen csoporttal indulnak, és gyorsan többcsoportos intézményekké fejlődnek.

Az óvoda működése

A gyerek négyéves korában lesz óvodás. A Waldorf-pedagógia és pszichológiai elvei szerint a gyermeknek az a legjobb, ha eddig az időpontig otthon nevelkedik. A csoportok életkorilag keverték, 4, 5 és 6 éves gyerekek vannak együtt. A nagyobbak, akik sokat segítenek a kicsiknek, követendő példát jelentenek. Mesehallgatáskor valamennyi gyerek körbeüli az óvónőt. A gyerekek hetenként kétszer vesznek részt a játékos, táncos, imitáló mozgás-művészetben, amelyet mesére járnak el, elevenítenek meg. Nagy fontosságot tulajdonítanak a napi, heti, havi és az évszakokhoz kötött szokások kialakításának. Az eredeti épület idővel többnyire irodahelyiségek, konyha, étterem, napközi termek számára alakul át. A Waldorf-óvoda speciális építészeti elvek szerint épül meg.

Az óvodai nevelés és fejlesztés időszakában talán a legfontosabb a Waldorf-pedagógia szemszögéből az, hogy a gyerekek számára a környezet nagyfokú érzelmi biztonságot, védelmet nyújtson. Jelentős szerepet játszik a művészet mint fejlesztő és nevelő erő. A gyerekek testi igényeinek kielégítése, a mozgás, a szabad levegő, az alvás, az étkezések helyes megszervezése természetesen alapvető fontosságú. Ennek kimunkálásán az óvoda a családdal, a szülőkkel együttműködve tevékenykedik.

A Waldorf-iskola

Az osztálytanító általában első osztálytól nyolcadik osztályig viszi a gyerekeket.

A Waldorf-iskola 12 évfolyamos egységes iskola. A kilencedik osztálytól a tizenkettedikig tartó szakasz a felsőfok. Az osztálytanító rendkívül fontos személy a gyerekek életében. A gyerekek egymás közötti kapcsolatait is támogatja. A Waldorf-iskolák osztályaiban a hangulat oldott, bizalmas és biztonságos. Az osztálytanító elsősorban egyfajta általános embertant tanul. A gyerek testi, lelki és szellemi változásainak és fejlődésének történetét tanulja meg orvosi, antropológiai, pszichológiai és pedagógiai nézőpontból. Az osztálytanító tréningen vesz részt, mellyel képessé válik a gyerekek megközelíté-

sére és megismerésére. Ezen kívül művészetet tanul. Nem elméletben, hanem ő maga formáz, fest, rajzol, zenél, táncol, színészkedik, improvizál. Természetesen jelentős metodikai és didaktikai tudás birtokába is jut. Alaposan megismerkedik az olvasás, írás, a számolás, az idegen nyelv, az ábrázolás, az ének, a zene, a szóbeli előadás megtanításának mindig az életkorhoz, temperamentumhoz, típushoz, sajátosságokhoz való igazításával. Az oktatási idő fő időszaka az osztálytanítóé, vagyis a reggel első két órája – nyolc éven át. Ezen kívül az alsó tagozaton lényegében az egész délelőtt az övé. A fő tantárgyakat a Waldorf-iskolában a gyerekek ciklusokban, tömbösítve tanítják. Mondjuk hatodik osztályban ősszel 3 hét római művelődéstörténet és latin nyelv az egyik epocha, e stúdiumra újabb 3 hét múlva visszatérnek tavasszal. Az epocha tantrágyát a fő oktatási időben, a nap két első órájában tanulják. Ugyanígy tanulják a kémiát, a matematikát, a földrajzot, a fizikát, a biológiát, sőt a német irodalmat is. A nap további részében: kézimunka, műhelymunka, kertépítés, idegen nyelv, ének, zene, tánc, gimnasztika stb. A Waldorf-iskolák 6 napos tanítási hetet tartanak, bár a szombati tanítási nap rövidebb.

A Waldorf-iskola pedagógiája alapvetően a gyerekek tevékenységéből indul ki. A Waldorf-iskolások először írni tanulnak. Az írástanulást az első osztályban sajátos formarajz vezeti be. Nem az első osztály vagy a második osztály végére kell írni tudni, hanem három vagy négy év alatt tanulnak meg a gyerekek írni és olvasni.

A Waldorf-iskolában nincs osztályzás, és ugyanúgy nincs buktatás sem. Az a bizalom, hogy a gyengéket is továbbviszik magukkal, a tíz- tizenegyedik év körül sokszorosan igazolódik. A gyerekek erre az időre hozzák lemaradásait. A Waldorf-iskola lényegében nem ismer olvasás- és írászavaros gyereket, illetve negyedik osztályra ezeket a problémákat eredménnyel megoldja.

A gyermekkor középső szakaszában a szakirodalom hangsúlyozza, hogy ebben az életkorban a gyerekeknek nagy mennyiségű memoriter-anyagra is szüksége van képességei fejlesztéséhez.

A Waldorf-iskola kerettanterve a tanítónak nagy szabadságot ad. Az első osztályban fantáziával telített, morális hangsúlyú ábrázolásmód a jellemző. Első osztálytól két idegen nyelvet tanulnak. A tanítás még teljesen a játékos, spontán utánzásra épül. Az első osztályban van festés, rajzolás, írás, olvasás, beszéd, számtan, euritmia, zene, kézimunka. A második osztályban aztán például írásban és olvasásban a nagy latin nyomtatott betűktől, amelyeket rajzolva festett a gyermek, most az írott formához jut el. Megtanulja a latin betűs nyomtatott írást olvasni. A harmadik osztályban megjelennek a szakmai

ismeretek: házépítés, a kert gondozása, az állat- és növénygondozás elemi ismeretei.

Az első három osztály alkotja az első egységet. Kilencetől tizenegy éves korig tart a második lépcső. A pubertás kulminációs pontját a Waldorf-pedagógia a nyolcadik osztályra teszi, ezt némileg elkülönítetten kezeli. A pubertás után az ifjúkor, s ezzel együtt a felső tagozat négy osztálya következik. Idáig kísérte a gyerekeket első osztálytól osztálytanítójuk. Most szaktanár osztályfőnököt kapnak. A gyerek szabadon választ tanárt magának, akihez ő szorosabban kötődik. A 9. osztálytól kezdve 4 éven át a gyerekek rendszeresen vesznek részt üzemi gyakorlaton. Ez a gyakorlat általában egy őszi 3 hetes epochát tesz ki. A gyerekek teljes munkaidőt töltenek az üzemekben, és valódi munkát végeznek.

A tizenkettedik évet zárómunkával fejezik be. Műveiket maguk mutatják be, és védik meg a szülők, a tanárok és az iskolatársak jelenlétében.

A szülők kívánságára a növendékek még egy, tizenharmadik évet tölthetnek a Waldorf-iskolában. S ez alatt az év alatt felkészítik őket az állami érettségi vizsgára.

Befejezés

Az elmúlt években a Waldorf-iskolások egyre nagyobb számban sikeresen érettségiztek le. Mint tudjuk, ez az iskola az ún. nehéz gyerekek iskolája is.

A Waldorf-pedagógia magatartászavaros, mindenhol kibukott és enyhe értelmi fogyatékos gyerekek felvételével és fejlesztésével is foglalkozik. Ezeket a problémás gyerekeket heterogén „normál” csoportban foglalkoztatják eredményesen.

A heterogén csoport húzza magával ezeket a gyerekeket az oktatás minden területén. Behozzák lemaradásukat, és elérik az alacsony átlagszintet.

Felhasznált irodalom:

Török Sándor: Szabadságra nevelés. (Waldorf-pedagógiai Alapítvány, Budapest, 1992)

Vízjelek. Iskolák, pedagógiák Magyarországon. (Németh László Szakkollégium, Szombathely, 1991)